

Opatření

v evropsky významných
lokalitách a ptačích
oblastech soustavy
Natura 2000

Povědomí

o ekosystémových
službách mezi odborníky
různých institucí i
veřejnosti

Vzdělávání

pracovníků ochrany
přírody nově formou
e-learningu

Jedna příroda v plné síle do finiše

Začnu událostí, která sice není v rámci projektu Jedna příroda tou nejvýznamnější, ale rozhodně ji můžeme počítat mezi ty důležité, kvůli kterým projekty tohoto typu vznikají. Jedná se o dokumentární film Hodnoty přírody, který byl představen odborníkům i veřejnosti koncem dubna. Podle mého názoru jde o první dokument, který na příkladu české krajiny přátelskou a opravdu srozumitelnou formou vysvětluje, o co vlastně v tématu hodnot přírody a ekosystémových služeb jde. To je pro pochopení tohoto na první pohled složitého problému skutečně zásadní. Film by mohl významně pomoci k tomu, aby si lidé uvědomili, jak obrovský, finančně nevyčísitelný, je přínos přírody pro lidský život. Dokument se opravdu povedl a všem tvůrcům patří velký dík.

Je součástí úspěšných kroků, které byly v rámci projektu Jedna příroda udělány v první polovině jeho existence. Ano, už je to tak, projekt má za sebou první část dlouhé štreky a zatím neztrácí dech. Téměř sedmdesát miliónů korun již bylo smysluplně vynaloženo na obnovní managementová opatření. Paleta toho, co bylo na chráněných území Natura 2000 v naší republice uděláno, je skutečně pestrá. Od výsadby stromů, přes obnovu tůní či vodního režimu rašelinišť a pramenišť až po likvidaci invazních druhů. Díky projektu byly realizovány i historicky ověřené, dnes ale málo používané, způsoby lesního hospodaření, jako je pařezení nebo řízená pastva hospodářských zvířat v lese.

Projekt by nebyl úspěšný bez spolupráce s vlastníky a hospodáři. Podle údajů od kolegů z AOPK je za celou dobu trvání projektu s uživateli a vlastníky pozemků uzavřeno 1 439 smluv (z toho téměř 40 % víceletých nebo komplexnějších). A to je podle mého názoru velkým vítězstvím rozumu a vzájemné úcty.

Doufejme, že to tak bude i v závěrečné fázi projektu a intenzivně se to projeví v péči o chráněná území soustavy Natura 2000 v naší přírodě.

Za projektový tým Michal Petrus
člen Řídícího výboru projektu Jedna příroda

OBSAH

- 3 Během první poloviny projektu se provedla opatření celkově na téměř 2 500 ha plochy
- 4 Dokument Hodnoty přírody představuje koncept ekosystémových služeb veřejnosti

Možnosti vzdělávání pracovníků OOP jsme rozšířili o 4 moduly ve formě e-learningu

- 5 Národní platforma pro ekosystémové služby představuje možné metodiky k hodnocení ES

Sítujeme se zahraničními LIFE projekty: navštívili jsme slovenskou Přírodu pre všetkých a hostili jsme estonské projekty

- 6 Zástupcům krajských úřadů jsme představili metodiku hodnocení EVL

Financování přírody jako hlavní téma kulatých stolů

- 7 Zprávy, které nás zaujaly...

Spuštění dotačního webu

Revize standardu k ochraně hospodářských zvířat před útoky velkých šelem

Krkonoše a Jizerské hory hostily experty z chráněných území celého světa

O orchidejový a ptačí ráj pečují ochránci přírody společně s vlastníkem pozemků

Vyhlášen Pták roku 2023

Novinky projektu Jedna příroda, resp. Integrovaného projektu LIFE pro soustavu Natura 2000 v České republice, číslo 4, vydalo Ministerstvo životního prostředí 7. března 2022.

Fotografie na obálce: Sítování s estonskými projekty LIFE IP For Est & Farm Land Wood Meadow LIFE. Návštěva slovenského projektu LIFE IP Příroda pre všetkých Foto: Alexandra Tamchynová

Údaje a informace v něm uvedené vyjadřují názor či stanovisko pouze projektového týmu, tj. Ministerstva životního prostředí, Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Biologického centra Akademie věd ČR – Výzkumná infrastruktura SoWa, Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy a Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR. Evropská komise není odpovědná za jakékoliv použití informací, které tento leták obsahuje.

 www.jednapriroda.cz   [JednaPriroda](https://www.youtube.com/JednaPriroda) jednapriroda@mzp.cz

Během první poloviny projektu

se provedla opatření celkově na téměř 2 500 ha plochy

Již od prvního roku projektu došlo k významnému rozvíjení spolupráce mezi ochranou přírody a vlastníky a hospodáři. Od roku 2020 bylo v projektu uzavřeno každoročně přes 200 smluv v hodnotě 19 milionů na konkrétní managementová opatření. Dále se podařilo uzavírat smlouvy s vlastníky a uživateli, kde v roce 2021 to bylo 437 smluv a o rok později dokonce 504.

V první polovině projektu také bylo vynaloženo přes 58 milionů korun na opatření prováděná na ploše o celkové výměře 2 464 hektarů. Konkrétně se jednalo o celou řadu různých úkonů od výsadby či výřezu stromů a křovin, vytváření a obnovy tůní a litorálních porostů, obnovy

vodního režimu rašelinišť a pramenišť, obnovy bezleší pastvou či sečí až po disturbanční management na nelesních plochách či likvidace invazních druhů rostlin a živočichů.

Díky projektu jsou realizovány i historicky běžné a ověřené, avšak v dnešní době zřídka využívané způsoby lesního hospodaření. Jedná se především o pařezení a řízenou pastvu hospodářských zvířat v lese. V prvním případě je cílem druhově i věkově různorodý porost vzniklý primárně přirozenou obnovou, v případě druhém pak obnova druhově bohatého bylinného patra a potlačení nežádoucích konkurenčních druhů keřů, travin a bylin s expanzními vlastnostmi.

Extenzivní oplůtková pastva ovcí v EVL Na Požárech

Seč ruční sekačkou v EVL Beskydy

Obnova a tvorba tůní a mokřadů strojem v EVL Ronov - Vlhošť

Mozaiková seč travního porostu v EVL Podtrosecká údolí

Výřez náletových dřevin na vřesovišti v EVL Tok

Příprava na lesní pastvu: vyřezání náletů a zmlazení podrostu v EVL Oblík – Srdov – Brník

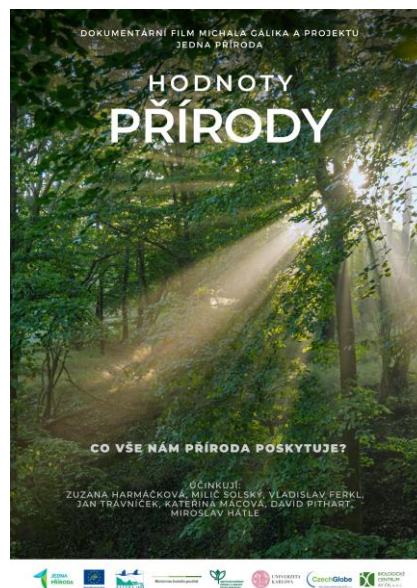
Dokument Hodnoty přírody představuje koncept ekosystémových služeb veřejnosti

Koncem dubna 2023 proběhla premiéra dokumentárního filmu projektu Jedna příroda a režiséra Michala Gálíka Hodnoty přírody.

Jedná se o první ucelený dokument, který na příkladu české krajiny vizuálně přívětivou formou vysvětluje, jaké přínosy čili ekosystémové služby nám lidem příroda poskytuje, a proč je důležité o nich v ochraně přírody i při rozhodování o využití krajiny vědět. Cílem filmu je podpořit uvědomování si různých konkrétních hodnot přírody v naší společnosti, a pomoci zviditelnit znalosti, které o nich věda má, pro využití v praxi. Film je koncipován jako úvodní setkání s tématem hodnot přírody a ekosystémových služeb pro odbornou i obecnou veřejnost.

Spolu s filmem vzniklo také 6 krátkých tematických videospotů, které se zaměřují na některé konkrétní ekosystémové služby.

Na [film](#) i [videospoty](#) je možné se podívat na YouTube [kanálu](#) Jedné přírody.

Možnosti vzdělávání pracovníků OOP jsme rozšířili o 5 modulů ve formě e-learningu

Pro potřeby vzdělávání pracovníků orgánů ochrany přírody, ale také veřejnosti, vytvořila Agentura ochrany přírody a krajiny ČR elektronickou podobu svých seminářů za pomoci webové aplikace [Knowspread](#).

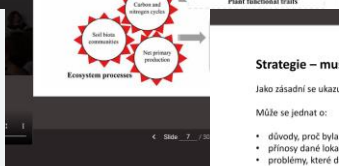
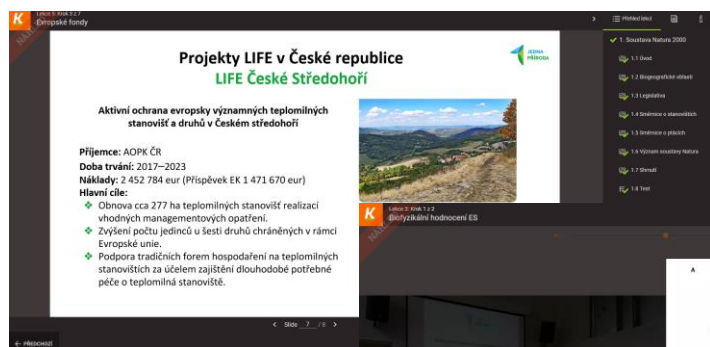
Nyní je možné si formou e-learningu vybrat základní seminář o soustavě Natura 2000, seminář o komunikačních dovednostech v ochraně přírody, seminář o hodnocení ekosystémových

služeb a dva semináře o managementu území soustavy Natura 2000: konkrétně Ekologická obnova travních porostů a Rybníky z pohledu ochrany přírody.

Opatření na podporu ochrany významných skupin organismů

a) PTÁCI

- požadavky závisí na konkrétních druzích
- Vhodná místa k hnízdění a dostatek potravy - zooplankton a zoobentos
- Mělkiny a litorální porosty
- Riziková manipulace s hladinou v období hnízdění

Ukázky z online kurzů Seznamte se se soustavou Natura 2000, Rybníky z pohledu ochrany přírody, Ekosystémové služby, Ekologická obnova travních porostů a Komunikace v ochraně přírody

Zástupcům krajských úřadů jsme představili metodiku hodnocení EVL

Ve dnech 7. a 8. června byla zástupcům krajských úřadů představena metodika a proces hodnocení evropsky významných lokalit (EVL) v rámci soustavy chráněných území Natura 2000. Tato metodika vznikla v rámci projektu *Jedna příroda* a přináší možnosti, jak zhodnotit stav předmětů ochrany v konkrétních lokalitách. Krajské úřady pečují téměř o čtvrtinu rozlohy všech evropsky významných lokalit, jsou odpovědné za jejich péči, a tedy také významným uživatelem vzniklé metodiky.

Obsahem workshopu bylo zejména představení hodnocení stavu druhů živočichů, rostlin i stanovišť – popis obecných principů, limitů a jejich revize. Dále také vyhodnocování plnění plánované péče a představení studií na odbornou podporu managementu, které vznikly v rámci Jedné přírody.

Předneseno bylo také téma možnosti využití datových zdrojů v ochraně přírody.

V rámci diskuze vyvstala témata, která jsou společná pro většinu krajů. Jedná se například o situaci, kdy neexistují záznamy o výskytu druhu, který je předmětem ochrany dané EVL. Za jakých okolností tedy může dojít ke zrušení EVL a lze tuto problematiku řešit také za pomoci představované metodiky?

Dalším společným tématem k diskuzi bylo například využívání vrstvy mapování biotopů ČR, kterou zajišťuje AOPK. Často totiž dochází k chybám a nejasnostem, vrstva například uvádí na lokalitě ovsíkovou louku, reálně se však jedná o paseku.

Jonáš Gaigr (AOPK) představil hodnocení stavu druhů živočichů, rostlin i stanovišť

Terénní část probíhala na lokalitách v rámci CHKO Žďárské vrchy

Financování ochrany přírody jako hlavní téma kulatých stolů

V rámci aktivity E3, věnující se zvyšování finanční kapacity pro soustavu Natura 2000, proběhly tři kulaté stoly na téma **financování ochrany přírody**. Dostatek finančních prostředků je totiž základním předpokladem pro úspěšnou péči o chráněná území, je proto žádoucí problematiku diskutovat jak interně, na úrovni státních subjektů, tak také externě, například s nevládními organizacemi.

Každý kulatý stůl se věnoval jinému tématu a pozvaní účastníci zastupovali státní, soukromý i nevládní sektor.

Celkem byla prodiskutována problematika **předfinancování a kofinancování projektů** (20. října 2022), **udržitelnost projektů a taxonomie EU** (30. ledna 2023) a **prioritizace péče v ochraně přírody** (6. března 2023).

Hlavním cílem kulatých stolů bylo nejen samotná témata prodiskutovat a vyměnit si vzájemné názory a zkušenosti, ale také formulovat případná řešení.

Z jednání 2. kulatého stolu na téma udržitelnosti projektů a taxonomie EU

Zprávy, které nás zaujaly...

Spuštění dotačního webu

Dotační web informuje o možnostech financování projektů zaměřujících se na ochranu přírody a mimo jiné péči o soustavu chráněných území Natura 2000.

Klíčovým nástrojem je vyhledávač dotačních programů pro žadatele. Zde si může vyhledávat podle konkrétního programu, opatření nebo výzvy, ale také podle typu žadatele nebo lokality. Další možností je výběr jedné ze skupin opatření, kde se na nové stránce zobrazí přehled nabídky programů, podprogramů a aktuálně otevřených výzev.

Na stránkách jsou uvedeny i příklady dobré praxe.

Revize standardu k ochraně hospodářských zvířat před útoky velkých šelem

Standard SPPK E 02 006 Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem nově definuje například parametry pro volnou pastvu hospodářských zvířat či pro práci pasteveckých psů.

Na zabezpečení chovů je nyní z možné získat až 100 % dotaci z Operačního programu Životní prostředí 2021-2027.

Krkonoše a Jizerské hory hostily experty z chráněných území celého světa

Setkání Světového fóra lídrů chráněných území (World Protected Areas Leaders Forum, WPALF), proběhlo koncem června v KRNP a CHKO Jizerské hory.

Hlavními tématy setkání byla opatření na ochranu světové biodiverzity a klimatu, dostalo se i na české realie a projekty.

Ze setkání vzešla také společná **Krkonošsko-Jizerskohorská deklarace**, v níž zástupci více než 1000 chráněných území upozorňují na nutnost investic do ochrany a obnovy přírody, aby svět zvládl současnou dvojí krizi klimatické změny a ubývání živočišných a rostlinných druhů.

O orchidejový a ptačí ráj pečují ochránci přírody společně s vlastníkem pozemků

Dohodu o způsobu hospodaření a péči o evropsky významnou lokalitu Niva Nemanického potoka podepsali ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR František Pelc a většinový vlastník pozemků Štěpán Bečvář.

Vlastník podpisem stvrdil dobrovolné dodržování konkrétních zemědělských postupů a AOPK ČR se zavázala k finanční podpoře některých managementových opatření. Jde o první komplexní dohodu, která upravuje zemědělské hospodaření v chráněných územích ve správě AOPK ČR.

Vyhlášen Pták roku 2023

Česká společnost ornitologická (ČSO) vyhlásila ptákem roku 2023 poláka velkého, který je v našich krajinách stále považován za lovnou zvěř, ačkoliv jsem jen za posledních třicet let přišli o třetinu populace tohoto ptáka. Důvodem je intenzivní rybníkářství s nadměrnou rybí obsádkou, úbytek příbřežní vegetace a zarůstání břehů a ostrůvků dřevinami.

Péče o chráněná území soustavy Natura 2000 přináší prospěch přírodě i lidem.

Dílčí cíle projektu Jedna příroda:

1. Je znám a vyhodnocen **stav předmětů ochrany** v jednotlivých lokalitách.
2. Jsou stanoveny **priority ochrany přírody** pro fenomény chráněné podle směrnic o stanovištích (přílohy 1 a 2) a o ptácích pro lokality ve správě AOPK ČR.
3. Nejvýznamnější **vlastníci a uživatelé pozemků** v lokalitách ve správě AOPK ČR znají cíl a způsob ochrany těchto lokalit a chápou související náklady a přínosy.
4. Na základě principů managementového cyklu jsou **prováděna vhodná a potřebná opatření** vedoucí k zachování nebo zlepšení stavu biotopů a druhů v lokalitách.
5. Je zaveden systém **hodnocení dopadů péče** na lokalitách ve správě AOPK ČR.
6. **Plánovací dokumentace** pro lokality, u kterých vyvstala potřeba změny, je aktualizována v souladu s výsledky tohoto projektu.
7. Jsou **kvantifikovány přínosy**, které společnosti poskytuje přírodní kapitál (ekosystémy) soustavy Natura 2000, i **náklady** související se zajištěním soustavy Natura 2000.
8. Pracovníci orgánů ochrany přírody znají **dobrou praxi** při péči o lokality a ovládají potřebné procesy a postupy.
9. **Finanční prostředky** dostupné pro péči o lokality jsou efektivně využívány.
10. Veřejná správa má k dispozici výstupy projektu, které jsou převedeny do podoby **doporučení pro naplňování v praxi**.
11. **Veřejnost** je seznámena s cíli a způsoby ochrany lokalit a chápou související náklady a přínosy.